

Бандурка Людмила Вікторівна,
викладач економічних дисциплін,
Волосюк Татьяна Вікторівна,
викладач економічних дисциплін,
Відокремлений структурний підрозділ
«Класичний фаховий коледж
Сумського державного університету»,
м. Конотоп

САМООСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

На сучасному етапі розвитку євроінтеграційних процесів в Україні змінюється ставлення до сутності вищої освіти. Її метою стає формування певних психологічних та академічних компетентностей у студентів.

Не втрачають актуальності колективні форми роботи, які за сучасних умов можуть раціонально поєднуватись з індивідуальними формами роботи студентів, коли засвоєні знання трансформуються на соціально значущі психологічні якості особистості.

Проте виникають суперечності між необхідністю переосмислення сутності навчання та ролі самостійної роботи в ній та проблемами формування особистості й відсутністю доказових технологій організації індивідуальної роботи студентів [1].

Стосовно даної проблеми різняться і погляди вчених, які виділяють декілька підходів до самого поняття «самостійна робота».

Зокрема, Р. Нізамов, Н. Сагіна вважають самостійну роботу різновидом як індивідуальної, так і групової пізнавальної діяльності студентів під час аудиторних, і поза аудиторних занять; П. Підласистий, М. Гарунов, Н. Нікіфоров, Л. Зоріна, М. Скаткін називають самостійну роботу різновидом навчальних завдань, які студент виконує під керівництвом викладача; про відсутність скерувань викладача та його допомоги говорять у своїй роботі В. Граф, І. Ільясов, В. Ляудіс, Н. Сагіна, О. Чиж. Про необхідність укладання індивідуальних навчальних планів з урахуванням пізнавальних можливостей здобувачів освіти йдеться у дослідженнях Л. Деркач, І. Шайдур, Н. Сагіної.

Самостійна навчальна робота – це діяльність студентів, організована викладачем і спрямована на досягнення певних дидактичних цілей [3].

Правильно організована самоосвітня діяльність сприятиме оволодінню випускником навичками самостійної роботи, здатність до адаптації в колективі.

Під час аудиторних занять з економічних дисциплін студенти слухають лекції, укладаючи їх конспект, виконують практичні завдання та розрахунки.

Позааудиторна робота є менш регламентованою, тому організація та контроль пов'язані з певними труднощами.

Зазначимо, що самостійна робота як різновид самоосвітньої діяльності в умовах змішаного навчання є одним із способів виховання самостійності в набутті знань.

Самостійність у здобутті знань з економічних дисциплін передбачає опанування складних умінь і навичок бачити зміст та мету роботи, пізнавальну та розумову активність.

Досвід останніх років, коли гостро постала необхідність упровадження дистанційного навчання в умовах світової пандемії коронавірусної хвороби показує, що не всі студенти свідомо, сумлінно підходять до організації власної самостійної роботи. Даються ознаки як об'єктивні причини (відсутність мережі Інтернет, сучасних гаджетів), так і суб'єктивні (неорганізованість, відсутність сталої мотивації до навчання тощо) [6].

Під час виконання завдань з економічних дисциплін студенти конкретизують або уточнюють пізнавальні та практичні задачі, розв'язують проблемні ситуації, що спонукає їх до самостійної інтелектуальної діяльності – вияву розумових та фізичних зусиль.

Отже, самостійна робота студентів – це різновид навчальної діяльності, за якої студенти під повним або частковим керівництвом викладача виконують різноманітні практичні завдання, застосовуючи навички самоконтролю.

Для самостійної роботи з економічних дисциплін властивими є такі функції.

1. Освітня. Формує потребу в самоосвіті, здобутті професійних знань, сприяє поглибленому вивченню економічних дисциплін, усвідомленому застосуванню теоретичних знань на практиці.

2. Розвивальна. Сприяє розвитку вмінь та навичок індивідуальної роботи, творчих здібностей, формує знання та навички економічного обґрунтування виробництва.

3. Виховна. Сприяє вихованню почуття, обов'язку, наполегливості, естетичного смаку, самостійності у прийнятті рішень.

4. Пізнавальна. Полягає в засвоєнні студентом знань з дисциплін економічного циклу.

5. Самоосвітня. Формування потреби у вдосконаленні фахових знань, у навчанні протягом кар'єрної діяльності.

6. Прогностична. Пов'язана з формуванням уміння прогнозувати результати своєї роботи.

7. Коригувальна. Визначається вмінням професійно оцінювати та коригувати свою діяльність [4].

До основних завдань самоосвітньої діяльності студентів у процесі вивчення економічних дисциплін належать:

1. Розвиток самостійності в організації пізнавальної діяльності.

2. Формування потреби в систематичному поглибленні знань з дисциплін економічного циклу.

3. Набуття вміння визнавати власні помилки, схилитися до правильного рішення.

4. Формування особистого фахового світогляду.

5. Самостійне диференційоване застосування знань з економічних дисциплін у практичній діяльності.

Оптимізації самостійної роботи студентів з економічних дисциплін в умовах змішаного навчання сприятимуть такі фактори:

1. Укладання адаптивного навчального плану з урахуванням раціонального балансу між аудиторною та позааудиторною самостійною роботою студентів. Провідна роль належить правильному визначенню трудомісткості різних видів самостійної роботи: курсові, розрахункові, практичні та індивідуальні роботи.

2. Методично обґрунтована організація роботи. Як правило, дисципліни економічного циклу вивчаються на старших курсах, тому всілякого заохочення заслуговують прагнення студента займатись самоосвітою, самостійно працювати [2].

Виконання студентом завдань самостійної роботи з економічних дисциплін вчить мислити, виконувати певні роботи з урахуванням умов, здійснювати аналіз ситуації.

У такому випадку процес виконання самостійної роботи перетворюється поступово на творчий.

Студент виявляє неабиякий інтерес до вирішення поставлених задач у випадку, якщо самостійно програмує хід їх розв'язання, відшуковуючи оптимальні способи. Логічним вбачається стимулювання студента до розв'язання проблемних завдань.

3. Забезпечення студентів методичною та навчальною літературою. В умовах діджиталізації освіти все більш поширеними стають електронні, методичні та навчальні посібники з економічних дисциплін [5].

Нова парадигма вищої освіти та продиктована пандемією необхідність уведення змішаного навчання розглядають самостійну роботу як необхідний компонент фахової підготовки.

Сьогодення вимагає перебудови підходів до організації вивчення економічних дисциплін, особливо в плані визначення місця та ролі самостійної роботи.

Правильна організація самостійної роботи в певному обсязі реалізовує свої освітні та виховні функції. Вона має бути раціонально спланованою, систематичною та забезпечувати формування мотивації до самоосвітньої діяльності і надавати можливість планування та коригування своїх дій на основі самоконтролю та аналізу результативності.

У сучасному навчальному закладі неможливо дати освіту та суму знань на все життя, а навчити методів самостійного опанування знань можна і потрібно.

Шляхи оптимізації поєднання аудиторної, колективної та самостійної роботи студентів за умов змішаного навчання вбачаються перспективними в плані подальших наукових розвідок.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акманова С.В. Развитие навыков самообучения у студентов университета: Дис.канд. пед. наук./ Светлана Владимировна Акманова. - Магнитогорск, 2004. - 200 с.
2. Аксьонова О.В. Методика викладання економічних дисциплін: навч.посіб.-К.:КНЕУ, 2006. – 708 с.
3. Воздіган І.М. Організація та види аудиторної самостійної роботи студентів у світлі Болонського процесу/ І.М. Воздіган, О.М. Медкова//Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору. Теоретичний та науково-методичний часопис. Додаток 3. – Т.2 – К., 2008- С.98-106.
4. Онучак Л.В. Педагогічні умови організації самостійної позааудиторної роботи студентів економічних спеціальностей: Автореф.дис./Л.В. Онучак. – К., 2002.-С.6
5. Пащенко Т.М. Проблеми організації самостійної роботи студентів//Проблеми освіти. Науково-методичний збірник – 2013 - №33 – С.308.
6. Pakhomova T.O., Komova O.S., Belia V.V., Yivzhenko Y.V., Demidko E.V. Transformation of the pedagogical process in higher education during the quarantine.Linguistics and Culture Review, 5 (S2), 2021. P.215-230